

05 Sport, cultuur en recreatie

5.1-5.2 Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Door het faciliteren en stimuleren van sport en bewegen leveren wij een bijdrage aan een gezonde leefstijl voor onze inwoners. Het speelt daarmee een belangrijke rol in preventie. Tevens werken we met sport en bewegen aan een vitale samenleving.

Door sport en bewegen kunnen onze inwoners zichzelf ontplooiën en hun talenten ontdekken. Dit kan bij een vereniging, via gymlessen op school of in de openbare ruimte. We willen de mogelijkheden voor sport en bewegen laagdrempelig en toegankelijk houden met een veilige openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, spelen en ontmoeten. Voor iedereen in onze inclusieve gemeenschap.

Wat gaan we daarvoor doen?

De sportaccommodaties en sportvoorzieningen worden duurzaam en multifunctioneel op- en ingezet.

We stimuleren samenwerkingen tussen verenigingen en multifunctionele sportaccommodaties. We verduurzamen de gemeentelijke sportaccommodaties en stimuleren verenigingen ook hun accommodaties te verduurzamen.

Er is een duurzame beheersituatie voor de sportaccommodaties voor binnen- en buitensport.

We verduurzamen onze sportaccommodaties zo veel als mogelijk binnen de financiële mogelijkheden en beschikbare capaciteit.

We houden beide grote gemeentelijke buitensportaccommodaties open door noodzakelijk onderhoud te garanderen.

De verkenning naar een gezamenlijke buitensportlocatie heeft uitgewezen dat een multifunctioneel sportpark op ruimtelijke en financiële gronden niet haalbaar is en de verkenning is afgerond. Dat betekent dat we het onderhoud op beide sportparken (groen en gebouwen) continueren.

Op participatieve wijze, met inwoners en belanghebbenden, stellen we een visie sport en bewegen op.

In het licht van de bezuinigingen is besloten het realiseren van een visie op sport en bewegen niet uit te besteden in 2024. We bekijken momenteel of het haalbaar is de visie binnen de huidige ambtelijke capaciteit zelf te realiseren in 2025.

Samen met Waalrese partners werken we aan de uitvoering, van de in het Leefstijlakoord gemaakte afspraken. Evaluatie, monitoring en borging worden meegenomen.

Aan een flink aantal ambities en afspraken wordt in samenwerking met partners gewerkt. Een deel daarvan is gerealiseerd en een ander deel heeft een doorlopend of terugkerend karakter.

Stimuleren van toekomstbestendige (sport)verenigingen en multifunctionele sportaccommodaties na het afronden van de verkenning naar een gezamenlijke buitensportlocatie.

De verkenning heeft uitgewezen dat een multifunctioneel sportpark in de gemeente Waalre niet haalbaar is vanwege ruimtelijke en financiële redenen. De verkenning is hiermee afgerond. Deze heeft interessante aanknopingspunten opgeleverd, waarover we met de verenigingen in gesprek gaan. We blijven het idee achter de verkenning stimuleren: toekomstbestendige (sport)verenigingen en multifunctionele sportaccommodaties.

De bewegcoach Uniek Sporten zorgt ervoor dat sporters met een beperking en uniek sportaanbod elkaar weten te vinden.

De bewegcoach Uniek Sporten matcht vraag en aanbod op het gebied van sporten en bewegen. Dat wil zeggen dat met inwoners, die een drempel ervaren om te gaan sporten of bewegen, wordt gekeken welke sport zij kunnen en willen beoefenen. Vervolgens worden ze in contact gebracht met de desbetreffende vereniging. Dat is in Waalre of in een van de omliggende gemeenten als die activiteit niet in Waalre wordt georganiseerd cq zich in Waalre een dergelijke vereniging niet bevindt.

Door de Sportanjager (Verenigingscontactfunctionaris) wordt er aandacht besteed aan sportstimulering, inclusief sporten en bewegen, toekomstbestendigheid van sport- en beweegaanbieders en hun onderlinge samenwerking.

In het kader van een gezonde en duurzame leefomgeving (o.a. laagdrempelige beweeg-, sport- en ontmoetingsplekken) is het sociaal domein nauw betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichtingen van de openbare ruimte.

Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de afdelingen sport en openbare ruimte om wensen/mogelijkheden/kansen te bespreken.

Kinderen uit minimagezinnen ontvangen financiële ondersteuning voor sportactiviteiten volgens de overeenkomst met het Jeugdfonds Sport Brabant. De regeling voor Volwassenen via het Volwassenenfonds is na positieve evaluatie gecontinueerd.

Kinderen en volwassenen uit minimagezinnen kunnen (voor contributie en/of sportmaterialen) een beroep doen op het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds. Een kleine portemonnee mag geen belemmering vormen om mee te kunnen doen in de maatschappij en te werken aan een gezonde leefstijl.

Waardering aan (jonge) vrijwilligers spreken we uit via de vrijwilligerspenning en het Wij Waalre Club Talent.

Ook in 2025 organiseren we de vrijwilligersavond waarbij we de vrijwilligers, waaronder clubtalenten, in het zonnetje zetten voor hun jarenlange inzet voor hun vereniging of stichting. Het is belangrijk om deze waardering uit te blijven spreken. Vrijwilligerswerk is niet vanzelfsprekend en het aantal vrijwilligers loopt (landelijk) terug.

Binnen het thema voorzieningen en evenementen van het Stedelijk Gebied Eindhoven werken we aan de doelstellingen uit de (geactualiseerde) samenwerkingsagenda, de acties uit het uitvoeringsprogramma GROOTS! en de acties uit het jaarprogramma 2025.

Het jaarplan 2025 van het thema Voorzieningen & Evenementen wordt opgeleverd in de tweede helft van 2024. We haken daarbij aan op de ontwikkelingen binnen de MRE in relatie tot de schaa sprong (basisvoorzieningen, regionale voorzieningen en topvoorzieningen).

Wat is de impact voor onze inwoners?

We ondersteunen een gezonde leefstijl, ruimte om te sporten, bewegen, spelen, ontmoeten en leefbaarheid in wijken en buurten voor alle inwoners. Dit doen we samen met inwoners, verenigingen en andere maatschappelijke partners.

5.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Het is belangrijk dat de inwoners van Waalre voldoende mogelijkheden hebben om zich te ontplooiën en te ontdekken waar ze goed in zijn.

Dat kan door te sporten en bewegen. Maar ook door muziek te maken, te dansen, toneel te spelen of op een andere manier creatief te zijn. Dat kan in verenigingsverband of zelfstandig. We willen de mogelijkheden voor bewegen, sport en cultuur laagdrempeliger en toegankelijker maken. Voor iedereen in onze inclusieve gemeenschap willen we graag dat sport- en cultuurvoorzieningen bereikbaar en toegankelijk zijn. Er is een samenhangend aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten op het gebied van kunst en cultuur in de gemeente Waalre en de rest van de regiogemeenten in het SGE gebied worden samenhangend in beeld gebracht voor inwoners via een webapplicatie.

In samenwerking met een aantal gemeenten in de regio hebben we een kunstroutenetwerk gerealiseerd. Dit kunstroutenetwerk wordt in de tweede helft van 2024 officieel gelanceerd. De podwalk Waalre Walks maakt hier onderdeel van uit. We onderzoeken op welke platforms we het kunstroutenetwerk kunnen promoten en blijven dit ook komend jaar doen

Door het inzetten van professionals willen we cultuur stimuleren (en aanjagen), met name op scholen en buitenschoolse opvang. We zetten hiervoor het programma Cultuur met Kwaliteit, waarmee we gaan werken met de Cultuurloper voort.

Eind 2024 zullen we met de betrokken partijen het programma Cultuur met Kwaliteit evalueren. Wanneer alle betrokken partijen positief staan tegenover voortzetting van het programma zullen we dit ook in de periode 2025-2028 voortzetten.

Met culturele verenigingen maken we heldere (prestatie)afspraken over de besteding van de gemeentelijke subsidie.

Minimagezinnen blijven we ondersteunen via het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld.

We blijven inwoners met een verstandelijke of lichamelijke beperking stimuleren om gebruik te maken van de mogelijkheden op het gebied van sport en cultuur.

De Uniek sporten beweegcoach matcht vraag (van de inwoners met een beperking) en (sport- en beweeg)aanbod.

We geven kinderen kansen in hun persoonlijke ontwikkeling. Dat doen we door cultuuractiviteiten aan te bieden.

Door middel van Sjors Sportief en Creatief stimuleren we kinderen om hun talent te ontdekken door deel te nemen aan sport en/of cultuur.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Kinderen uit Waalre kunnen laagdrempelig deelnemen aan dans, theater en andere kunstzinnige activiteiten. Inwoners kunnen in de eigen gemeente gebruik maken van een breed aanbod van kunst en cultuur. Daarnaast is het regionale aanbod helder.

We helpen organisaties met vragen op het gebied van kunst en cultuur met materialen en advies. Kinderen komen in aanraking met cultuur op school via het landelijk programma Cultuur met Kwaliteit en in Brabant met de Cultuurloper als alle scholen aan dit programma gaan deelnemen.

5.6 Media

Wat willen we bereiken?

De lokale omroep (een wettelijke verplichting) houdt Waalrenaren op de hoogte van lokaal nieuws in Waalre en omgeving.

Een lokale omroep verzorgt het publieke media-aanbod voor een of meerdere gemeenten. Het voorziet in de behoefte van inwoners van de gemeente op het gebied van nieuws en informatie uit de nabije woon- en leefomgeving. Daarnaast vervult de lokale omroep een waakhondfunctie voor de lokale politiek en het bestuur en heeft de omroep een verbindende functie binnen de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Waalre heeft met Studio 040 als lokale omroep contractuele afspraken gemaakt.

Wat willen we bereiken?

De bibliotheek zorgt voor leesbevordering, taalontwikkeling en mediawijsheid bij kinderen op basisscholen en volwassenen.

De openbare bibliotheek vervult de volgende functies, die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemeen publiek:

- ter beschikking stellen van kennis en informatie
- bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
- bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur
- organiseren van ontmoeting en debat
- laten kennis maken met kunst en cultuur

Wat gaan we daarvoor doen?

De bibliotheek organiseert het Taalcafé en het Digicafé.

De coach mediawijsheid van de bibliotheek ondersteunt de basisscholen.

Er zijn meerjarige contractafspraken met de bibliotheek. De bibliotheek zit in het Huis van Waalre en speelt een belangrijke rol in het sociaal beleid in brede zin.

In 2025 starten we met nieuwe meerjarige contractafspraken met de bibliotheek.

Het Informatiepunt Digitale overheid van de bibliotheek helpt inwoners met digitale aanvragen bij de overheid.

In het consultatiebureau is de Boekstartcoach aanwezig.

Het laagdrempelige initiatief van de gemeente Waalre en de bibliotheek 'Waalre in gesprek' is zes keer georganiseerd.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Inwoners kunnen laagdrempelig aan informatie en leesmateriaal komen via de bibliotheek in het Huis van Waalre en de schoolbibliotheken. Inwoners die moeite hebben met (digitale) aanvragen bij de overheid kunnen terecht bij de bibliotheek. Zij ondersteunen en bieden cursussen aan. Anderstalige inwoners ontmoeten elkaar en worden geholpen bij hun taalontwikkeling. Inwoners worden geïnformeerd over het lokale nieuws.

5.7 Openbaar groen

Wat willen we bereiken?

De groene uitstraling als herkenbaar onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar dat kan versterken.

Hiermee positioneren we Waalre als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving. In samenspraak met bewoners komen we tot een integrale en duurzame aanpak van de openbare ruimte inclusief behoud of versterking van de kwaliteit van het openbaar groen en vergroting van de biodiversiteit; ook in het kader van klimaatadaptatie en gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij de herinrichting en onderhoud van de openbare ruimte is het uitgangspunt om, daar waar mogelijk, meer groen en/of bomen terug te plaatsen en streven we naar meer biodiversiteit.

De derde fase van het vervangingsplan (2022-2026) voor het vervangen van groen en bomen wordt in samenspraak met bewoners voorbereid en uitgevoerd.

Er wordt invulling gegeven aan de thema's en ambities uit het Beleid- en Beheerplan Groen en Bomen (2019-2029).

Het integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) wordt uitgevoerd op basis van een bouwteamcontract. Hierin werken de gemeente en de aannemer en (eventueel) adviseurs samen aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Binnen deze samenwerking zijn wederzijdse verwachtingen en duidelijke afspraken opgenomen die belangrijk zijn om te komen tot een beter resultaat. Samenwerking en vertrouwen staan daarin voorop. Daarnaast heeft het een positief effect op efficiency, effectiviteit en kosten.

In het kader van bos- en natuurbeheer wordt met diverse werkgroepen samengewerkt zoals bijvoorbeeld met de IVN Natuurwerkgroep voor bos- en natuurbeheer.

In samenwerking met Bosgroep Zuid Nederland voert IVN een beheermaatregelenplan uit voor vennen en heideterreinen.

In het kader van de projectplanning openbare ruimte (integrale aanpak wegen, riolering en groen) wordt in 2025 ook op het gebied van groen gewerkt aan: Traverse Noord, Heikantstraat, Herinrichting Den Hof en herinrichting Eindhovenseweg.

In het kader van het beheerplan Eikenprocessierups wordt de plaag geïnventariseerd en op basis van de omvang een curatieve bestrijding uitgevoerd.

In het kader van het contract Integraal Beheer Openbare Ruimte gaat het beheerteam, op basis van de ambities en thema's in de beheerteamovereenkomst en de beschikbare financiële middelen, het eerste jaarplan (opgesteld 2024) uitvoeren.

Het integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) wordt uitgevoerd op basis van een bouwteamcontract. Dit contract bestaat uit een Vraagspecificatie en een Beheerteam. In de Vraagspecificatie is het dagelijkse en voorspelbare beheer en onderhoud opgenomen. Het beheerteam werkt aan de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte, tevredenheid van de inwoners en de thema's binnen en/of naast het integrale onderhoud. Dat gebeurt aan de hand van de thema's die onderdeel zijn van de ambities en ontwikkelingen binnen de gemeente Waalre zoals biodiversiteit, klimaat, duurzaamheid en efficiënt beheer. Ieder jaar worden hiervoor in een jaarplan een of meerdere projecten uitgewerkt.

In het kader van ruimtelijke ontwikkelingsprojecten wordt in 2025 gewerkt aan groen.

De projecten waar in 2025 aan gewerkt wordt zijn: Verzorgingshuis Eeckenrhode, herontwikkeling Hoevenakkers en het Laar, ontwikkeling terrein Verhoeven, ontwikkeling Boerenbondterrein, Heijdepark, Waalre Noord fase 3, Molenstraat 9-11.

In samenwerking met het IVN en de basisscholen wordt de Boomfeestdag georganiseerd.

Deze dag wordt georganiseerd voor behoud van bomen in de natuur en om onze kinderen op een ludieke wijze kennis te laten maken met de natuur en het nut hiervan.

In 2025 wordt het beheerplan voor bos- en natuurterreinen operationeel.

Voor het bosbeheer wordt het werkplan 2025 uitgevoerd en wordt het jaarverslag 2024 opgeleverd.

Particuliere bomen genieten bescherming door de Groene Kaart (kapbeleid) en worden met subsidie in stand gehouden.

Inwoners die hun particuliere bomen onderhouden die op de Groene Kaart staan, komen in aanmerking voor subsidie. Hiermee stimuleren we het behoud van waardevolle bomen in onze gemeente.

Wat is de impact voor onze inwoners?

De groene uitstraling als noodzakelijk en herkenbaar onderdeel van de gemeente Waalre wordt behouden en waar dat mogelijk is versterkt. Met de uitvoering van het IBOR contract versterken we tevens de biodiversiteit en de kwaliteit van de openbare ruimte waarmee de leefbaarheid wordt verhoogd. Het karakter van Waalre als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving blijft hierdoor behouden.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 t/m 2e turap	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	136	138	195	157	157	157
5.2 Sportaccommodaties	1.551	1.851	1.851	1.908	1.899	1.882
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	179	141	97	97	97	97
5.5 Cultureel erfgoed	14	16	14	14	14	14
5.6 Media	341	481	379	379	379	379
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.094	2.117	2.129	2.131	2.132	2.174
Totaal Lasten	4.314	4.744	4.665	4.686	4.678	4.703
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	82	66	69	69	69	69
5.2 Sportaccommodaties	877	1.051	1.053	1.053	1.053	1.053
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	28	87	11	11	11	11
5.6 Media	14	142	17	17	17	17
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	56	15	15	15	15	15
Totaal Baten	1.057	1.361	1.164	1.164	1.164	1.164
Gerealiseerd resultaat	3.258	3.384	3.501	3.522	3.514	3.539

Toelichting

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2023 met 2024 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

5.1 Sportbeleid en activering (nadeel € 54.000)

- Hogere salariskosten € 9.000 nadeel.
- Opstellen sport- en beweegbeleid: € 30.000 incidenteel nadeel voor 2025.
- Brede SPUK 2023-2026 Sportakkoord II, Gezond en Actief Leven Akkoord en Preventieakkoord: Een aantal onderdelen zijn administratief gewijzigd van taakveld 7.1 naar taakveld 5.1 € 15.000 nadeel.

5.2 Sportaccommodaties (voordeel € 2.000)

- Hogere salariskosten € 3.000 nadeel.

Sporthallen

- Energie: lagere kosten € 4.000 voordeel.
- Beheer en onderhoud: hogere kosten € 11.000 nadeel.
- Voorziening groot onderhoud: hogere storting € 16.000 nadeel.
- Hogere verhuur € 28.000, maar daar tegenover ook een hogere exploitatiebijdrage € 31.000, per saldo door indexering € 3.000 nadeel.

Sportparken

- Hogere verhuur € 3.000 voordeel.
- Beheer en onderhoud gebouwen: lagere kosten € 1.000 voordeel.
- Beheer onderhoud velden: lagere kosten door dieptereiniging kunstgras 2024 (1 x per 3 jaar) € 13.000 voordeel.
- Voorziening groot onderhoud: lagere storting € 14.000 voordeel.

Toelichting meerjarenramingen:

- Fluctuaties in kosten onderhoud sportparkendoor werkzaamheden die om de paar jaar uitgevoerd moeten worden.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (nadeel € 32.000)

- Hogere salariskosten € 1.000 nadeel.
- Krediet cultuurloper: Voor het krediet schooljaren 2021-2024 zijn hogere inkomsten uit balanspost van eerdere schooljaren € 20.000 nadeel; de jaarlijkse kosten voor het nieuwe krediet schooljaren 2025- 2028 is jaarlijks €11.000 nadeel.

5.5 Cultureel erfgoed (voordeel € 2.000)

- Overige kleine verschillen €2.000 voordeel.

5.6 Media (nadeel € 23.000)

- Bibliotheek: Indexering € 17.000 nadeel; taalcafé van taakveld 7.1 naar taakveld 5.6 € 5.000 nadeel.
- Subsidie lokale omroep: € 1.000 nadeel doorindexering en toename aantal huishoudens.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (nadeel € 12.000)

- Als gevolg van een andere doorrekening wordt er minder toegerekend aan dit taakveld € 9.000 voordeel.
- Eenmalig budget in 2024 voor actualiseren beheerplan bossen van € 34.000.
- De kosten voor het onderhoud van sloten en waterlossingen vallen door indexeringen € 5.000 hoger uit.
- Door indexering van het groenbeheer vallen de kosten € 46.000 hoger uit dan de kosten in 2024.
- De o.a. meer speeltuinen vallen de onderhoudskosten in 2025 € 10.000 hoger uit.
- De in 2024 opgenomen stijging kosten energieverbruik voor evenementen vallen in 2025 € 7.000 lager uit.

Toelichting meerjarenramingen:

- Stijging van lasten door hogere afschrijvingslasten (incl. rente) op onze investeringen.

